

ТИПИ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ

Актуальність теми дослідження. Вибори – це вже загально відоме поняття для всього суспільства і дуже важливий компонент сучасної політики. На сьогоднішній день наявність вільних виборів в країні свідчить про те, що країна є демократичною. Це означає громадяни своєї країни можуть вибрати собі ту гілку влади, яку вони вважають найбільш підходящою для зростання престижу та іміджу країни, посилення економічного рівня. Вибори мають свої особливості і можуть відрізнятися одне від одного в тій чи іншій країні, однак спираються вони на типи виборчої системи. **Мета дослідження** – розглянути та проаналізувати типи виборчих систем. **Об'єкт дослідження** – тип виборчої системи на онові якого покладені вибори. **Предметом дослідження** – виступають типи виборчих систем. **Завдання дослідження** – визначити і розкрити на основі яких підстав громадяни обирають владу при типах виборчих систем в тій чи іншій країні. Виборчу систему можна вважати головним регулятором виборів, при цьому формуючи загальні принципи організації виборів і шляхи переведення голосів, які люди віддали за певну організацію влади, для переведення цих голосів у мандати депутатів [4, с. 90]. Також можна сказати що виборча система – це сукупність правил і законів, який забезпечує участь громадян в виборах, що участь забезпечує певний тип організації влади в країні. Вона є одним із головних елементів виборчого права. Головним завдання виборчої системи є представлення всіх зацікавлених груп населення та соціальних груп в системі через владні структури. Ще одним важливим завданням є забезпечення народного суверенітету. Успішне проведення виборів говорить, що його визнала суспільство і про те, що суспільство здатне розв'язувати проблеми, які висуваються на перший план мирним шляхом, що є важливою ознакою демократичної країни. Становлення виборчих систем було доволі тривалим і складним, багато людей вели боротьбу для того, щоб отримати виборче право на демократичних умовах і скасування різних майнових, освітніх, станових, так званих цензів. Сукупність осіб, які користуються виборчими правами називають електоратом. Боротьба за електорат доволі складна, вона визначає стратегію, тактику на виборах тої чи іншої окремої партії. Перемога на виборах і здобуті виборчі посади можуть використовувати для своїх цілей, які вони проголосили. Важко з тим не погодитися, що результати виборів, які визначають переможців дуже залежать від типу виборчої системи. На сьогоднішній день різноманітність виборчих систем, за якими проводяться вибори до органів публічної влади була зведена до трьох типів, а саме: мажоритарна, пропорційна та змішана. Мажоритарна виборча система: ця система спирається на принцип більшості і за неї виборці голосують за окремих кандидатів. Головними ознаки цієї системи є: голосування проводиться за округами, кількість яких відповідає кількості представницьких мандатів; для обрання необхідно набрати більшість голосів виборців, які брали участь у голосуванні [1, с. 94]. Більшість голосів може бути абсолютно, відносно або кваліфікованою, від яких і розрізняють мажоритарні виборчі системи абсолютної, відносною та кваліфікованою більшості. За мажоритарної системи абсолютної більшості обраним кандидатом вважається той хто отримав у виборчому окрузі абсолютну більшість голосів виборців, тобто щонайменше 50% плюс один голос. В системі відносною більшості обраним кандидатом буде той який отримав у виборчому окрузі відносну більшість голосів виборців, тобто більше, ніж решта кандидатів. І за кваліфікованою більшості голосів для перемоги потрібно отримати не менше заздалегідь встановленої законом частки голосів, яка зазвичай перевищує половину і становить 2/3, 3/5 та 3/4 голосів [3, с. 294]. У тих країнах де використовується ця система не вдається з першої спроби визначити кандидата – тобто у першому турі, і вибори переходять у другий. До нього входять два кандидат, які найбільше набрали голосів і переможцем стає як і в мажоритарній системі відносною більшості той кандидат який набрав найбільше голосів порівняно з його опонентом. З цих трьох систем на виборах до органів влади найчастіше використовується мажоритарна система відносною більшості. Ці системи мажоритарної виборчої системи на виборах уряду парламенту або ж тільки однієї палати використовується в таких країнах як: Велика Британія, Австралія, Канада, Індія, США, Нова Зеландія, Франція та Японія. Пропорційна виборча система: при цій системі депутатські мандати розподіляються між партіями пропорційно кількості голосів виборців, як зібрані в межах виборчого пункту. Коли застосовується ця система, то округи завжди багатомандатні. Кількість мандат в окремому виборчому окрузі визначається залежно від кількості населення в якому воно проживає або ж від кількості виборців. Зазвичай партії висувають свій окремий список депутатів які представляють цей округ. До ознак пропорційної виборчої системи відносять: уся територія, на якій проводяться вибори, вважається єдиним округом; обираються, як правило, не окремі кандидати, а списки кандидатів від визначених політичних сил – партій, політичних організацій, політичних рухів. Таким чином, виборець голосує не лише за особистість, а перш за все за політичну програму певної організації; представницькі мандати розподіляються між політичними силами, що брали участь у виборах, пропорційно до кількості голосів, виданих за їх списки (наприклад, 12 % голосів – 12 % парламентських місць) [1, с.95]. В пропорційній системі виділяють два різновиди: пропорційна виборча система на загально міжнародному рівні. Цей різновид означає що голосування за політичні партії та об'єднання відбувається в межах всієї країни. А другим різновидом є пропорційна виборча система, що ґрунтується на багатомандатних округах. За цього різновиду депутатські мандати розподіляються на основі пропорційного розподілу ресурсів, які були подані у тому чи іншому виборчому окрузі [2, с. 112]. Відмінність пропорційної системи від мажоритарної полягає в тому, що пропорційна система заснована на принципі пропорційності між голосами, які були отримані і кількістю мандатів. Що до місць у парламенті, їх розподіл відбувається не між індивідуальними кандидатами, а між партіями. Згідно з законом партія може висунути лише таку кількість депутатів яка заявлена в цих законах. Для того, щоб визначити результати голосування в окрузі вираховується виборча квота - найменша кількість голосів, яка потрібна для отримання одного депутатського мандата. Пропорційна виборча система сприяє становленню багатопартійності, структурованості парламенту та найефективнішу за парламентарних форм правління. Ця виборча система найбільш поширена в сучасному світі, на даний час вона використовується в Австрії, Бельгії, Греції, Норвегії, Фінляндії, Швейцарії, Швеції та інших країнах. Змішана виборча система: ця система є комбінацією мажоритарної і пропорційної виборчих систем. Вона використовується для того щоб мінімізувати недоліки й використати переваги як мажоритарної так і пропорційної виборчих систем [3, с. 297]. За цієї системи одна частина парламенту обирається за мажоритарної системи, а інша за пропорційною системою. Коли виборець голосує, то йому надається два бюлетені, в одному він голосує за кандидата, за який має намір віддати голос, а в другому за партійний список кандидатів. Також комбінуються способи голосування і підрахунку голосів які притаманні мажоритарній та пропорційній системам. Така система діє в Україні, Італії, Росії та Німеччині. **Висновок** кожний тип виборчої системи пройшов довгий шлях в своєму розвитку, під час якого сформував свої особливості та ознаки. Однак наявність виборчої системи в країнах говорить про те, що там панує демократія.

Список використаних джерел

- 1.Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія: підручник. Харків, ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017. 94-95 с.
- 2.Політологія (модульний курс): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б.О. Галь, О.В. Єгорова, М.В. Зенкін та ін. 3-те вид., переробл. і допов. Д.: Національний гірничий університет, 2013. 111-114 с.
- 3.Політологія: історія та теорія: Підручник / П. П. Шляхтун. К.: Центр учбової літератури, 2010. 293-297 с.
- 4.Політологія: Підручник / В.Ф. Баранівський. Київ: Національна Академія управління, 2016. 89-91 с.